

180
Χρόνια

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ο θεσμός - οι άνθρωποι

Το έντυπο συνοδεύει την έκθεση «180 χρόνια Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών: ο Θεσμός - οι άνθρωποι», που συνδιοργανώθηκε από το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία και το Ιστορικό Αρχείο του ΕΚΠΑ τον Δεκέμβριο του 2017.

Επιστημονική επιτροπή

Νίκος Αλιβιζάτος, *ομότιμος καθηγητής, ΕΚΠΑ*
Βαγγέλης Καραμανωλάκης, *επίκουρος καθηγητής, ΕΚΠΑ*
Ελισάβετ Κοτζιά, *κριτικός λογοτεχνίας*
Μάρλεν Μούλιου, *λέκτορας Μουσειολογίας, ΕΚΠΑ*

Συντελεστές έκθεσης

Κείμενα

Βαγγέλης Καραμανωλάκης, *επίκουρος καθηγητής, ΕΚΠΑ*

Έρευνα - Υπομνηματισμός

Μάρλεν Μούλιου, *λέκτορας Μουσειολογίας, ΕΚΠΑ*
Χάιδω Μπάρκουλα, *Ιστορικό Αρχείο, ΕΚΠΑ*
Γιώργος Σταθακόπουλος, *Ίδρυμα της Βουλής/Τμήμα Εκθέσεων*
Χρήστος Χρηστίδης, *Ίδρυμα της Βουλής/Τμήμα Εκθέσεων*

Επιλογή λογοτεχνικών κειμένων

Ελισάβετ Κοτζιά, *κριτικός λογοτεχνίας*

Συντονισμός και μουσειολογικό σκεπτικό

Άννα Ενεπεκίδου, *Ίδρυμα της Βουλής/Τμήμα Εκθέσεων*
Μάρλεν Μούλιου, *λέκτορας Μουσειολογίας, ΕΚΠΑ*
Χρήστος Χρηστίδης, *Ίδρυμα της Βουλής/Τμήμα Εκθέσεων*

Συντήρηση

Τμήμα Διατήρησης και Συντήρησης Έντυπου Υλικού & Έργων Τέχνης
της Βιβλιοθήκης της Βουλής

Καλλιτεχνικός σχεδιασμός

Γιάννης Μετζικώφ

Συντελεστές έκδοσης

Γενική επιμέλεια

Άννα Καραπάνου, *Ίδρυμα της Βουλής/Τμήμα Εκδόσεων*

Καλλιτεχνικός σχεδιασμός

Θύμιος Πρεσβύτες - Θεωρής Αναγνωστόπουλος

Παραγωγή

Peak Publishing

Για τη συνεργασία και την παραχώρηση υλικού ευχαριστούμε θερμά

Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ
Πρυτανεία ΕΚΠΑ
Πανεπιστημιακή Λέσχη
Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών ΕΚΠΑ
Διεύθυνση Εθιμοτυπίας ΕΚΠΑ
Βιβλιοθήκη Νομικής Σχολής
Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών
Μουσείο Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης
Μουσείο Ιστορίας της Παιδείας
Μουσείο Λαογραφίας
Μουσείο Βιβλικής και Χριστιανικής Αρχαιολογίας και Τέχνης
Μουσείο Φυσικών Επιστημών και Τεχνολογίας
Μουσείο Ορυκτολογίας και Πετρολογίας
Μουσείο Παλαιοντολογίας και Γεωλογίας
Μουσείο Ζωολογίας
Μουσείο Ανθρωπολογίας
Μουσείο Εγκληματολογίας
Μουσείο Ανατομίας
Μουσείο Φαρμακολογίας
Μουσείο Οδοντιατρικής
Ακαδημία Αθηνών, Κέντρο Ερεύνες και Ιστορίας του Νεότερου Ελληνισμού
Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα, Γεννάδειος Βιβλιοθήκη
Αρχαία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας
Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων
Γενικό Νοσοκομείο «Αλεξάνδρα», Φωτογραφικό Αρχείο
Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο
Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο (ΜΙΕΤ/ΕΛΙΑ)
ΕΡΤ Αρχείο
Μουσείο Μπενάκη, Φωτογραφικά Αρχεία
Πινακοθήκη Δήμου Αθηναίων
Σύλλογος Φίλων Παναγιώτη Κανελλόπουλου
Τράπεζα της Ελλάδος
Σταύρος Χαρισόπουλος

180
Χρόνια

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ο θεσμός - οι άνθρωποι

ΤΟ ΑΘΗΝΗΣΙΝ
ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία σε συνεργασία με το Ιστορικό Αρχείο του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών διοργανώνει έκθεση στον χώρο του Περιστευλίου της Βουλής, με αφορμή τη συμπλήρωση 180 χρόνων από την ίδρυση του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Συνιστώντας κεντρικούς πυλώνες του νεοελληνικού κράτους, το Κοινοβούλιο και το Πανεπιστήμιο έχουν αναμφισβήτητα συνδεθεί με τη συγκρότηση του σύγχρονου έθνους-κράτους και τους αγώνες του ελληνικού λαού για την εθνική ολοκλήρωση και την εμπέδωση του δημοκρατικού πολιτεύματος. Στο πλαίσιο αυτής της παραδοχής, η απόφαση της Βουλής των Ελλήνων να φιλοξενήσει την παρούσα έκθεση, συνιστά χρέος, τόσο έναντι της ιστορίας του κορυφαίου πνευματικού ιδρύματος της χώρας, όσο και έναντι των ανθρώπων του –διδασκτικού προσωπικού, υπαλλήλων και φοιτητών– που μέσα στις δεκαοκτώ αυτές δεκαετίες πρωταγωνίστησαν στον δημόσιο βίο. Όπως επίσης έναντι των συμπολιτών μας που είχαν ενεργό συμμετοχή σε κορυφαίους κοινωνικούς αγώνες για την ελευθερία και για ριζοσπαστικές αλλαγές στην παιδεία σε δύσκολες για τον τόπο εποχές.

Στόχος μας είναι να μπορέσουν οι επισκέπτες, ενήλικες και μαθητές, να γίνουν μάρτυρες ενός εκπαιδευτικού θεσμού που ανέκαθεν βρέθηκε στην πρώτη γραμμή των ιστορικών, πολιτικών και κοινωνικών εξελίξεων και, μέσω της συνειδητοποίησης των ισχυρών δεσμών μεταξύ παιδείας και κοινοβουλευτισμού, να εμπεδώσουν ακόμη εναργέστερα την ευθύνη των πολιτών για την προάσπιση του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Νικόλαος Βούτσης

πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων
και πρόεδρος του Ιδρύματος της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία

Το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ) χαιρετίζει με ιδιαίτερη χαρά την έκθεση που διοργανώνει το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία σε συνεργασία με το Ιστορικό Αρχείο του ΕΚΠΑ. Η έκθεση αυτή, φιλοξενούμενη στο Περισύλλιο του κτιρίου της Βουλής, αποτελεί ύψιστη έκφραση τιμής στο παλαιότερο πανεπιστήμιο της χώρας, το οποίο με το διδακτικό προσωπικό, τους αποφοίτους και τις αποφοίτους του στελέχωσε τη δημόσια ζωή, αποτελώντας σε μεγάλο βαθμό επίκεντρο της πνευματικής και της επιστημονικής ζωής της πατρίδας μας.

Η έκθεση υπογραμμίζει τους στενούς δεσμούς που συνδέουν τη Βουλή των Ελλήνων και το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Οι δύο αυτοί κορυφαίοι θεσμοί της χώρας εμπνεύστηκαν από τα ίδια ιδανικά της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της μόρφωσης. Απόφοιτοι και απόφοιτες του Πανεπιστημίου και μέλη του διδακτικού προσωπικού εκλέχθηκαν ως μέλη του Κοινοβουλίου, ενώ οι φοιτητές και οι φοιτήτριές του αγωνίστηκαν σε πολλές συγκυρίες για την εξασφάλιση και τη διατήρηση του δημοκρατικού πολιτεύματος. Παράλληλα, θεσμοί όπως το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία και το Ιστορικό Αρχείο του ΕΚΠΑ διασώζουν και μελετούν τα τεκμήρια της ιστορικής μνήμης, συμβάλλοντας στην εμπέδωση του δημοκρατικού πολιτεύματος. Στο πλαίσιο αυτό, η έκθεση προσφέρει τη δυνατότητα να αναδείξουμε την αξία της ελευθερίας της σκέψης και της έκφρασης ως προαπαιτούμενων της ιδιότητας του ενεργού πολίτη.

Μελέτιος-Αθανάσιος Δημόπουλος
πρύτανης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

ΤΙΜΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ		ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	
Τμήματα.....	9	Χρυσά φύλλα.....	16
Εξέδονα.....	16	Χρυσά φύλλα.....	30
Κεφάλαια.....	30		

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΑΡΧΟΝΤΑΙ
ΤΗΝ 1^η ΚΑΙ 30^η ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ
ΠΡΟΨΗΚΡΩΤΑΙ

ΤΙΜΑΙ ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΕΩΝ

Είς τὴν ἑνὸς δόξατος.....
Εἰς τὴν ἑνὸς δόξατος.....

ΓΡΑΦΕΙΑ:

ΟΔΟΣ ΚΟΣΟΚΑΒΟΥ ΑΡ. 2 (ΠΥΛΑ ΣΤΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ)
ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΗΛΕΦΩΝΟΥ 304

Το Γλωσσικόν Ζήτημα Ἡ Σημασία τῆς Γλώσσης Το Ἔργον τῶν Ἐθνῶν

ΟΔΗΓΗΟΣ Ὁ ΧΑΡΙΣΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ κ. Γ. ΜΙΣΤΡΙΩΤΟΥ

[δημοσιεύσαν διόλουρον τὴν γλωσσὴν δόξαζεν τοῦ κ. Γεωργίου Μιστριώτου, τὴν ἀπογγυλάσαν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ὡς ἀφορροῦσθαι τὸ ἔθνος καὶ λέξει ὁ σοφὸς Ἑλληνοτῆς καὶ δαιμονοκτῆς τοῦ Πανεπιστημίου, ἀγγηγὴς εἰς ἡμεῖς οὐρανοῦν.]

Ἡ Ἑλλάς λαοὶν ἀνευρέθη, τὰς γενεὰς τοῦ γένους ἀπολαοῦσα καὶ τὰς ἀλλοεῖς τῆς δουλοκρατίας θραύσασα ἐν πρώτῳ ἐλευθερίας ἔσως ἀναίρη τὴν μακροτὴν ἐκείνου σκωπῆν, δ' ἔξ ἀπύργου τοῦ κόσμου τὸ θεῖον τοῦ Πλάτωνος ῥήματα καὶ τοῦς γενεαίους τοῦ ἀποστόλου λόγους.

Ὁ κ. Γεώργιος Μιστριώτης

Ἡ δόξα καὶ οἱ ἔθνοι τῆς Ἑλλάδος τὰς ἀποστολὰς τῆς λαοὶ δὴν ἔσαν οὐρανοῦν, ἀλλ' ἐβήθησαν, ὡς οἱ ἀποστόλοι, οἱ ἔθνοι καὶ οἱ Κόσμοι. Μόνον τὸ Ἑλληνικὸν γένος Πλάτῳ γλῶσσαι ἔσως ἀναίρη, ἐκπλαστον καὶ ἔσως ἀναίρη, ὡς εἶπε ὁ σοφὸς Ἑλληνοτῆς καὶ ἔσως ἀναίρη τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἔσως ἀναίρη τὸν ἀποστόλου λόγους.

Ἡ δόξα καὶ οἱ ἔθνοι τῆς Ἑλλάδος τὰς ἀποστολὰς τῆς λαοὶ δὴν ἔσαν οὐρανοῦν, ἀλλ' ἐβήθησαν, ὡς οἱ ἀποστόλοι, οἱ ἔθνοι καὶ οἱ Κόσμοι. Μόνον τὸ Ἑλληνικὸν γένος Πλάτῳ γλῶσσαι ἔσως ἀναίρη, ἐκπλαστον καὶ ἔσως ἀναίρη, ὡς εἶπε ὁ σοφὸς Ἑλληνοτῆς καὶ ἔσως ἀναίρη τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἔσως ἀναίρη τὸν ἀποστόλου λόγους.

Ἡ δόξα καὶ οἱ ἔθνοι τῆς Ἑλλάδος τὰς ἀποστολὰς τῆς λαοὶ δὴν ἔσαν οὐρανοῦν, ἀλλ' ἐβήθησαν, ὡς οἱ ἀποστόλοι, οἱ ἔθνοι καὶ οἱ Κόσμοι. Μόνον τὸ Ἑλληνικὸν γένος Πλάτῳ γλῶσσαι ἔσως ἀναίρη, ἐκπλαστον καὶ ἔσως ἀναίρη, ὡς εἶπε ὁ σοφὸς Ἑλληνοτῆς καὶ ἔσως ἀναίρη τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἔσως ἀναίρη τὸν ἀποστόλου λόγους.

Μεγάλη ιδέα, παιδεία, ελληνικό εθνικό κράτος, επιστημονική έρευνα, φοιτητικό κίνημα, έννοιες που σε σημαντικό βαθμό ταυτίζονται με το Πανεπιστήμιο Αθηνών και τους ανθρώπους του. Η ίδρυσή του, μόλις επτά χρόνια από τη συγκρότηση του νεοελληνικού κράτους, συνιστά αναμφισβήτητη τομή τόσο για το ελληνικό βασίλειο, όσο και συνολικά για την ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Ανατολικής Μεσογείου. Στα χρόνια που ακολούθησαν ο θεσμός –πέρα από την πρωταρχική του αποστολή, που συνίστατο στην προαγωγή των επιστημών– συνδέθηκε άρρηκτα και με την επίτευξη βασικών αιτημάτων της εποχής της νεωτερικότητας, όπως η καθολική εκπαίδευση, η αναγνώριση των ατομικών δικαιωμάτων και η πολιτική συγκρότηση των πολιτών. Θα μπορούσε, συνεπώς, βάσιμα να υποστηριχθεί ότι, στην περίπτωση του Πανεπιστημίου Αθηνών, η ιστορία ενός πνευματικού ιδρύματος συνομιλεί και επηρεάζει καθοριστικά την ιστορία της χώρας και της κοινωνίας μέσα στην οποία συγκροτήθηκε και αναπτύχθηκε.

Ο χαρακτήρας του πολυσύνθετου αυτού εγχειρήματος επρόκειτο να γνωρίσει σημαντικές μεταβολές μέσα στις δεκαετίες που ακολούθησαν και να συνδεθεί με όλες τις κομβικές, πνευματικές, πολιτικές και κοινωνικές, ανακατατάξεις της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας. Ιδεολογικές διώξεις, γλωσσικό ζήτημα, γυναικείο κίνημα, πόλεμοι και εμφύλιες συγκρούσεις, Κυπριακό, δικτατορία και αντίσταση, αποτελούν ορισμένες μόνο από τις στιγμές, που μπορεί κανείς να εντοπίσει, διατρέχοντας την πορεία του θεσμού και τις επιλογές των ανθρώπων του από τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του έως τις μέρες μας. Μια πορεία που σε σημαντικό βαθμό σφράγισε το παρελθόν και νοματοδοτεί το παρόν μας.

Τα σχέδια της ζωγραφικής ζωφόρου των Προπυλαίων του Πανεπιστημίου έγιναν από τον Αυστριακό ζωγράφο Karl Rahl (1812-1865) στα τέλη του 1859, στη Βιέννη, και μεταφέρθηκαν στην τοιχογραφία από τον Πολωνό ζωγράφο Eduard Lebiezky (1862-1915) το 1889. Οι αρχιτέκτονες Χριστιανός και Θεόφιλος Χάνσεν και ο ευεργέτης Σίμων Σίνας συνέβαλαν στην επιλογή της θεματολογίας και του ζωγράφου. Ο Σίνας ανέλαβε τη δαπάνη ανάθεσης των σχεδίων (24.000 δραχμές), ενώ οι ευεργέτες Στέργιος και Νικόλαος Δούμπας τη δαπάνη εκτέλεσης του έργου (70.000-100.000 δραχμές).

Στο κεντρικό τμήμα απεικονίζεται ένθρονος ο Όθων πλαισιωμένος από τις αλληγορικές μορφές των Ελευθερίων Τεχνών, ενώ το δυτικό και το ανατολικό τμήμα κοσμούνται με μυθικές και ιστορικές μορφές του αρχαίου κόσμου.

Συλλαλητήριο φοιτητών στην αυλή του Πανεπιστημίου
«για τη συμφιλίωση λαού και δημοκρατίας», 1923
Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ

Τα Προπύλαια του Πανεπιστημίου γεμάτα κόσμο κατά τους
πανηγυρισμούς της απελευθέρωσης της Αθήνας, Οκτώβριος 1944
Φωτογραφικό Αρχείο ΜΙΕΤ/ΕΛΙΑ

Ο ανδριάντας του Αδαμάντιου Κοραή στα Προπύλαια
του Πανεπιστημίου. Έργο των Ιωάννη Κόσσου και Γεωργίου Βρούτου, 1875
Φωτογραφία: Stavros Charisopoulos

Μακέτα πρόσθιας όψης τραπεζογραμματίου 500 δραχμών
με παράσταση του κεντρικού κτιρίου του Πανεπιστημίου, 1945
Τράπεζα της Ελλάδος, Νομισματική Συλλογή

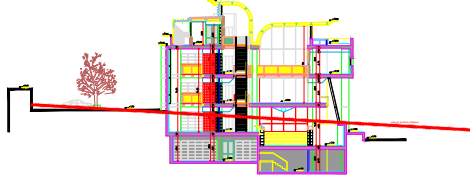
Το Εργαστήριο Ιστολογίας του Τμήματος Ιατρικής
της Σχολής Επιστημών Υγείας
Σχολή Επιστημών Υγείας Πανεπιστημίου Αθηνών

Το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών συνέδεσε αδιάρρηκτα την ιστορική του πορεία με εκείνη της ελληνικής κοινωνίας. Οθώνειο, Εθνικό, Εθνικό και Καποδιστριακό, πρωταγωνίστησε στον δημόσιο βίο, επηρεάζοντας, όσο ελάχιστοι θεσμοί, τη συγκρότηση του ελληνικού κράτους. Κορυφαίος επιστημονικός θεσμός, αποτέλεσε παράλληλα και έναν από τους σημαντικότερους διαμορφωτές και εκφραστές της κυρίαρχης ιδεολογίας. Κύριος παράγοντας κοινωνικής αναπαραγωγής και κινητικότητας, στελέχωσε με τους αποφοίτους του την κρατική μηχανή και τον ιδιωτικό τομέα, ενώ με την επιστημονική και την ερευνητική του δράση ενίσχυσε την οικονομία και κάλυψε κοινωνικές ανάγκες σε πολλά επίπεδα. Το ίδρυμα ανέλαβε μια σειρά από ρόλους, οι οποίοι μεταβλήθηκαν μέσα στα 180 χρόνια ζωής του, διατηρώντας όμως πάντα την καίρια σημασία τους. Αποτέλεσε τον κύριο πολιτιστικό εκφραστή της Μεγάλης Ιδέας, στις αίθουσές του συγκροτήθηκε, κατά κύριο λόγο, ο ελληνοχριστιανισμός ως κυρίαρχη ιδεολογία. Στρατεύτηκε, με τους καθηγητές και το φοιτητικό σώμα, στις κρίσιμες εθνικές στιγμές: στην Κρητική Επανάσταση, στους Βαλκανικούς Πολέμους, στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Έζησε όλες τις μεγάλες πολιτικές συγκρούσεις, την έξωση του Όθωνα, τον Εθνικό Διχασμό, τον Εμφύλιο Πόλεμο. Συμμετείχε στον αντιοθωνικό αγώνα, στο γλωσσικό ζήτημα των αρχών του 20ού αιώνα, στις διαδηλώσεις για το Κυπριακό στη μεταπολεμική Ελλάδα. Υπέστη τις παρεμβάσεις των δικτατορικών καθεστώτων, όπως της 4ης Αυγούστου και της 21ης Απριλίου στη λειτουργία του. Διέτρεξε διαδρομές σύνθετες και συχνά αντιφατικές. Από κύριος εκφραστής των νεωτερικών ιδεών, όπως αποτυπώθηκε στους φόβους των συντηρητικών κύκλων στην ίδρυσή του, και μεταφορέας ευρωπαϊκών καινοτόμων αντιλήψεων, αποτέλεσε στα τέλη του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ού προπύργιο της καθαρεύουσας και βασικό αντίπαλο του εκπαιδευτικού δημοτικισμού και των βενιζελικών μεταρρυθμίσεων. Σε όλες τις περιπτώσεις το ίδρυμα συνομίλησε με την ελληνική κοινωνία, αποτέλεσε και αποτελεί ένα προνομιακό παρατηρητήριο για την κατανόηση της ιστορίας της, μέσω της δικής του ιστορίας.

Τα κτίρια της «αθηναϊκής τριλογίας», υδατογραφία του Θεόφιλου Χάνσεν Πινακοθήκη Δήμου Αθηναίων

- 1837 Ονομάζεται «Οθώνειο Πανεπιστήμιο»**
- 1862 Μετονομάζεται σε «Εθνικόν Πανεπιστήμιο»**
- 1911 Διαιρείται σε «Εθνικόν Πανεπιστήμιο» και σε «Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιο»**
- 1922 Ενοποιείται σε «Αθήνησιν Εθνικόν και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιο»**
- 1932 Μετονομάζεται σε «Εθνικόν και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιο Αθηνών»**

Αρχιτεκτονικά σχέδια της νέας βιβλιοθήκης της Φιλοσοφικής Σχολής
Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών ΕΚΠΑ
Η οικία των Σταμάτη Κλεάνθη και Εδουάρδου Σάουμπερτ στην Πλάκα, πρώτος χώρος στέγασης του νεοϊδρυθέντος Πανεπιστημίου (1837-1842)
Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών
Επιστολικό δελτάριο με φωτογραφία των Προπυλαίων του Πανεπιστημίου
Φωτογραφικό Αρχείο ΜΙΕΤ/ΕΛΙΑ
Φωτογραφία του νέου κτιρίου της Σχολής Θετικών Επιστημών, 1981
Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

Αποψη της πόλης της Αθήνας από τα νοτιοδυτικά, στις αρχές της δεκαετίας του 1850. Διακρίνεται σε πρώτο πλάνο η ανεγειρόμενη Μητρόπολη και πίσω, στο κέντρο, το νεόδμητο κτίριο του Πανεπιστημίου.
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, Φωτογραφικό Αρχείο

Στις 3 Μαΐου 1837 πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια του Οθώνειου Πανεπιστημίου με την παρουσία του βασιλέα, των αρχών και των κατοίκων της μικρής ακόμη πρωτεύουσας. Το ίδρυμα στεγάστηκε στο σπίτι του αρχιτέκτονα και πολεοδόμου Σταμάτη Κλεάνθη, ένα από τα ελάχιστα μεγάλα σπίτια της Αθήνας, την εποχή εκείνη.

Στις 2 Ιουλίου 1839 τέθηκε ο θεμέλιος λίθος του κεντρικού κτιρίου του Πανεπιστημίου (σχέδια Κρίστιαν Χάνσεν), το 1841 ολοκληρώθηκε η κύρια πτέρυγα του κτιρίου, τα Προπύλαια, ενώ στις επόμενες δεκαετίες συνεχίστηκαν οι οικοδομικές εργασίες και η εικονογράφηση του κτιρίου. Εκτός από τις διοικητικές υπηρεσίες και τις αίθουσες διδασκαλίας, τα Προπύλαια φιλοξένησαν ένα πλήθος θεσμούς συνδεδεμένους με το ίδρυμα: το Νομισματικό Μουσείο, εργαστήρια και φροντιστήρια, το Ανατομείο.

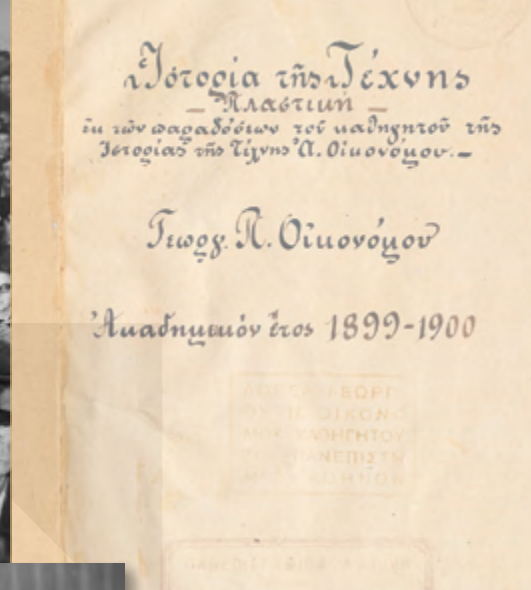
Ωστόσο, πολύ σύντομα τα Προπύλαια δεν επαρκούσαν για τις διδακτικές και διοικητικές ανάγκες του ιδρύματος. Το Πανεπιστήμιο απλώθηκε σιγά σιγά μέσα στην πόλη με μια σειρά θεσμών (μουσεία, εργαστήρια, νοσοκομεία, λέσχη κ.ά.), οι οποίοι λειτούργησαν ως χώροι έρευνας και άσκησης, αλλά και ψυχαγωγίας, μελέτης και κοινωνικής συνεύρεσης των φοιτητών. Έτσι διαμορφώθηκε μια πανεπιστημιακή επικράτεια: από τα νοσοκομεία στην Πανεπιστημιακή Λέσχη, από το Χημείο στο Γυμναστήριο.

Σήμερα τα Προπύλαια, το κτίριο Θεωρητικών Επιστημών στην οδό Σόλωνος, η Ιατρική Σχολή στο Γουδί, η Πανεπιστημιούπολη στο Ζωγράφου και εκατοντάδες κτίρια στην Αθήνα φιλοξενούν τις δραστηριότητες ενός ζωντανού και πολύβουου πανεπιστημίου.

Από την πρώτη στιγμή της ίδρυσής του, το Οθώ-
νιο Πανεπιστήμιο ανέλαβε τη στελέχωση της
κρατικής μηχανής και της ιδιωτικής σφαίρας ερ-
γασίας, καθώς και τη συγκρότηση και την ανά-
πτυξη μιας σειράς επιστημονικών πεδίων. Στο πλαίσιο της
Μεγάλης Ιδέας, κύρια «εθνική αποστολή» του ήταν η συ-
γκρότηση και η προβολή της ταυτότητας του ελληνικού
εθνικού κράτους, καθώς και η πολιτιστική επέκταση του
ελληνισμού. Η λειτουργία του συνδέθηκε με τις διαδικα-
σίες δημιουργίας δημόσιων και ιδιωτικών θεσμών, την
αντιμετώπιση πολύμορφων κοινωνικών αναγκών, την επι-
τέλεση κρατικών λειτουργιών. Κι ακόμη, συντέλεσε καθο-
ριστικά στη διαμόρφωση μιας συνεκτικής ιδεολογικής και
πολιτισμικής ταυτότητας των πληθυσμών του ελληνικού
κράτους. Στον χώρο του καλλιεργήθηκαν κρίσιμα στοιχεία
των κυρίαρχων ιδεολογικών ρευμάτων: ο αλυτρωτισμός,
ο ελληνοχριστιανισμός, η προάσπιση της καθαρεύουσας
ως συστατικού στοιχείου της εθνικής ταυτότητας, η εθني-
κοφροσύνη. Η σχέση του με τη Δύση –όπως αποτυπώθη-
κε στα πρότυπα που ακολούθησε η λειτουργία του, στη
επικοινωνία του με άλλα πανεπιστήμια, στη συμμετοχή
των καθηγητών του στη διεθνή επιστημονική ζωή–, απο-
τέλεσε έναν ακόμη από τους σταθερούς πυλώνες της
λειτουργίας του.

**Το Πανεπιστήμιο συντέλεσε καθοριστικά
στη διαμόρφωση μιας συνεκτικής
ιδεολογικής και πολιτισμικής ταυτότητας
των πληθυσμών του ελληνικού κράτους.**

Ο καθηγητής Φυσικής Κάισαρ Αλεξόπουλος με φοιτητές στο μεγάλο αμφιθέατρο Φυσικής του Παλαιού Χημείου, Σεπτέμβριος 1967
Βιβλιοθήκη Νομικής Σχολής

Ο Κωστής Παλαμάς (1859-1943), ποιητής, πεζογράφος, θεατρικός συγγραφέας και κριτικός της λογοτεχνίας, διετέλεσε γραμματέας του Πανεπιστημίου (1897-1928)

Τετράδιο χειρόγραφων σημειώσεων του μαθήματος της Ιστορίας της Τέχνης του καθηγητή Α. Οικονόμου, ακαδημαϊκό έτος 1899-1900
Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Σπυρίδων Μαρινάτος (1901-1974), καθηγητής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο και ανασκαφέας του αρχαιολογικού χώρου του Ακρωτηρίου της Θήρας
Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

Επίσκεψη του Γεώργιου Παπανικολάου στο Νοσοκομείο «Αλεξάνδρα»
Γενικό Νοσοκομείο «Αλεξάνδρα», Φωτογραφικό Αρχείο

Το διδακτικό προσωπικό (καθηγητές/-τριες και υφηγητές/-τριες) που υπηρέτησε στο ίδρυμα συγκρότησε, ήδη από τον 19ο αιώνα, μια ακαδημαϊκή κοινότητα που ανέλαβε μια σειρά από πραγματικούς και συμβολικούς ρόλους εντός και εκτός του Πανεπιστημίου. Εκτός από το διδακτικό, επιστημονικό και ερευνητικό τους έργο, οι διδάσκοντες –και, από τον 20ό αιώνα, και οι διδάσκουσες– ασχολήθηκαν με την πολιτική και τον Τύπο, στελέχωσαν δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς, ίδρυσαν και διηύθυναν πολιτιστικές συλλογικότητες. Ανάμεσά τους υπήρξαν εξέχουσες προσωπικότητες που πρωταγωνίστησαν στην πολιτική, την πνευματική και την επιστημονική ζωή της χώρας. Ιδιαίτερη μεία οφείλεται, επίσης, στην πολυπληθή κατηγορία του ειδικού επιστημονικού προσωπικού (επιμελητές, βοηθοί, τεχνικοί κ.ά.), που προσέφερε και προσφέρει την αφοσίωση και τις γνώσεις του στην ανάπτυξη του ιδρύματος. Τέλος, μια σημαντική σελίδα της ιστορίας του Πανεπιστημίου αποτελεί το διοικητικό προσωπικό που στελεχώνει τις υπηρεσίες του, εξασφαλίζοντας τη λειτουργία του ως εκπαιδευτικού και ερευνητικού κέντρου.

Ήδη από τον 19ο αιώνα, η ακαδημαϊκή κοινότητα ανέλαβε μια σειρά από πραγματικούς και συμβολικούς ρόλους εντός και εκτός του Πανεπιστημίου.

Αίθουσα ασκήσεων του Εργαστηρίου Οργανικής Χημείας, δεκαετία του 1930
Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ

ΛΟΓΟΕΥΣΙΣ

Του πληρεξουσίου του Πανεπιστημίου

ἀποσπασθεῖσα ἐκ τῶν στενογραφημάτων τῆς

Συνεδριάσεως ΣΔ'.

ΣΑΡΙΠΟΛΟΣ. Ἐρχόμενος ἔντι κινήσας τὸν Κύριον ὑπουργὸν τῆς Παιδείας, καὶ μὴ συμφωνῶν πρὸς τούτον, εἰμὲ καθ' ἑν καὶ μόνον, ὄφειλω ὡς φιλαλήθης καὶ δίκαιος ν' ἀρχίσω ἀπονεύων αὐτῷ τὸν δίκαιον ἔπαινον κατ' ἐκεῖνον, ἐφ' ᾧ συμφωνῶ μετ' αὐτοῦ. Συνομολογῶ τῷ Κυρίῳ Ἰπουργῷ, ὅτι ἡ ἐπιπολιώτης, ἡ ἡμιμάθεια, ἡ δοκίμοσφραξ ἐπικρατοῦσιν ἐνίοτε ἐν Ἑλλάδι, τοῦτο εἶναι ἔθβαιον, καὶ παράδειγμα πρὸς τοῦτο ἔστω αὐτέες οὔτοι ὁ Ἰπουργός. (γέλωτος).

Διότι, Κύριοι, εἰ ἄλλως εἶχε τὸ πρῶγμα, πῶς ἔθελε μετὰ τοσαύτης κοφύτης ἐπιληθῆ ὁ Κύριος Ἰπουργός πράγματος, τοῦ πάντων λεπτοτάτου ἐν τῇ πολιτείᾳ, πράγματος, τοῦ πάντων σπουδαιοτάτου ἐν τῇ κοινωνίᾳ, διότι ἀρχὴ καὶ βάσις τῆς πολιτείας παρὰ πᾶσι τοῖς νοῦν ἔχουσι κρίνεται ἡ ἀνατροπὴ τῆς νεολογίας, πράγματος τέλος, πρὸς τὸ ὅποιον ἴν' ἀποδοῦν ἔτι, πρέπει νὰ ἔχη γνώσεις, καὶ γνώσεις πολλὰς καὶ ποικίλας, πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ὁποίων θεωρητικῶς τε καὶ πρακτικῶς πρέπει νὰ κατατρίβῃ ὀλοόκληρον βίον, καὶ ὅμως καὶ οὕτω συγκεκολλημένος, πρὶν ἢ ἐπιδοῦν τὴν χεῖρα εἰς τὸ ἔργον, θίβει σκεπτῆ πολλὰ καὶ προῆ ἤριμα καὶ μετὰ δισταγμοῦ πολλοῦ, μάλιστα δ' ὅταν ἡ παῖδων ἀγωγή χρεῖται ἀναμορφώσεως, δὸς δ' εἶπεν ἀναπλάσεως, ὡς ἐν Ἑλλάδι· ἔγω, Κύριοι, καὶ π' αὐτῶν, ὅτι οἱ πάντες συμφωνεῖτε πρὸς τούτο, φρονῶ, ὅτι ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἔξ Ἰπουργοῦσι, εἰ τι καλὸν γίνῃ ὠφελεῖ, εἰ τι κακὸν συμβῆν, βλάπτει μόνον τὴν μικρὰν ἐλευθέρην Ἑλλάδα· ὅτι ὅμως ἐν τῷ τῆς Δημοτικῆς Σχολικειότησεως Ἰπουργείῳ ἐπιχειρηθῆ, τοῦτο τὴν ὅλην ἐνδοκίμει Ἑλλάδα ἐλευθέρην τε καὶ δούλην ὥστε οἷα ἀπροσφως ἴσως, τὸ Ἰπουργεῖον τοῦτο δύναται νὰ

Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβῆς (1809-1892), καθηγητῆς Αρχαιολογίας καὶ πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου (1866) καθὼς καὶ ὑπουργός Εξωτερικῶν (1857-1859) [ἀπό: *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους*, τ. ΙΓ' (Ἀθήνα 2000)]

Σπυρίδων Λάμπρος (1851-1919), καθηγητῆς Ἱστορίας καὶ Παλαιογραφίας καὶ πρύτανης (1904-1905, 1911-1912) τοῦ Πανεπιστημίου, πρωθυπουργός καὶ ὑπουργός Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως (1916-1917) Ἱστορικό Ἀρχεῖο ΕΚΠΑ

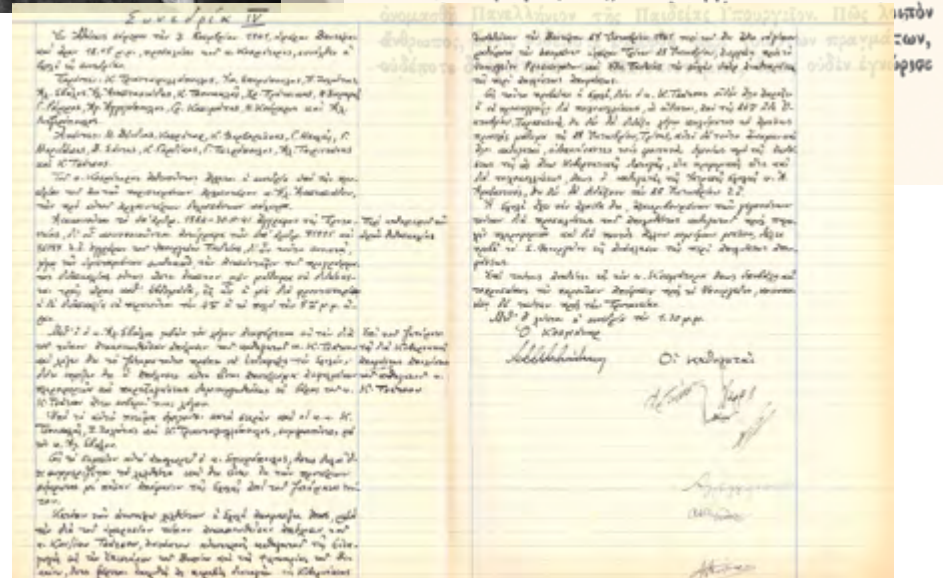
Θεμιστοκλῆς Σοφοῦλης (1860-1949), ὑψηγῆς Αρχαιολογίας στο πανεπιστήμιο, πρωθυπουργός (1924, 1947-1949), πρόεδρος τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων (1917-1920, 1936), ὑπουργός καὶ βουλευτῆς Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων

Ἀπόσπασμα ομιλίας τοῦ Νικόλαου Σαρίπολου ὡς πληρεξουσίου τοῦ Πανεπιστημίου στη Β' Ἐθνοσυνέλευση, 1863 *Πρακτικά Συνεδριάσεων Β' Ἐθνικῆς Συνέλευσης*

Κωνσταντῖνος Τσάτσος (1899-1987), καθηγητῆς τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Δικαίου, ὑπουργός καὶ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας (1975-1980)

Ἀμερικανικὴ Σχολὴ Κλασικῶν Σπουδῶν ἐν τῇ Ἀθῆνᾳ, Γεννάδειος Βιβλιοθήκη, Ἀρχεῖο Κωνσταντίνου καὶ Ἰωάννας Τσάτσου

Χειρόγραφο ἀπὸ τα πρακτικά τῆς συνεδρίασης τῆς κοσμητείας τῆς Νομικῆς Σχολῆς στις 3 Νοεμβρίου 1941. Καταγράφεται ἡ διαφωνία τῶν Αλεξάνδρου Σβώλου, Κωνσταντίνου Τσουκαλά, Ξενοφώντα Ζολῶτα καὶ Κωνσταντίνου Τριανταφυλλοπούλου με τὴν ἀπόλυση τοῦ Κωνσταντίνου Τσάτσου ὕστερα ἀπὸ ἀπόφαση τῆς κατοχικῆς κυβέρνησης. Τὴν πρώτην ἐπέτειο τῆς 28ης Οκτωβρίου, ὁ Κωνσταντῖνος Τσάτσος εἶχε ἐκφωνῆσει λόγο ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας στους φοιτητῆς του, προτρέποντάς τους νὰ καταθέσουν στεφάνι στο μνημεῖο τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτη. Ἱστορικό Ἀρχεῖο ΕΚΠΑ

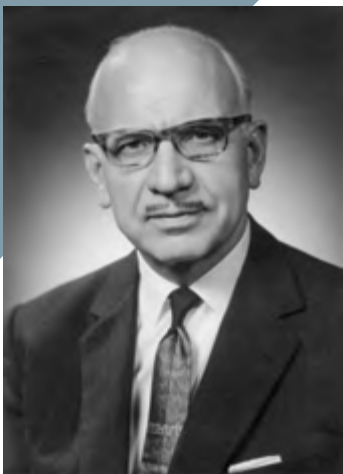

Ξενοφών Ζολώτας (1904-2004), καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας, διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος και πρωθυπουργός (1989-1990)
 ΚΕΠΟΕΤ-ΙΑΤΕ, Ιστορικό Αρχείο του Κέντρου Πολιτισμού Έρευνας και Τεκμηρίωσης της Τράπεζας της Ελλάδος, Αρχείο Ξενοφώντα Ζολώτα

Ιωάννης (Γιάγκος) Πεσμαζόγλου (1918-2003), καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας, υπουργός Οικονομικών στην κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας (1974), βουλευτής και ευρωβουλευτής
 ΚΕΠΟΕΤ-ΙΑΤΕ, Ιστορικό Αρχείο του Κέντρου Πολιτισμού Έρευνας και Τεκμηρίωσης της Τράπεζας της Ελλάδος, Αρχείο Ιωάννη Πεσμαζόγλου

Αλέξανδρος Σβώλος (1892-1956), καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου, πρόεδρος της Πολιτικής Επιτροπής Εθνικής Απελευθέρωσης (ΠΕΕΑ) (1944) και βουλευτής.

Παναγιώτης Κανελλόπουλος (1902-1986), καθηγητής Κοινωνιολογίας και πρωθυπουργός (1945, 1967)
 Εταιρεία Φίλων Παναγιώτη Κανελλόπουλου

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας διὰ διαγγέλματος ἀπευθύνθη πρὸς τὴν Γερουσίαν καὶ ἐξέταξε τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς περὶ διαδόσεως τῆς Βουλῆς ἐπὶ τῷ λόγῳ ἐπὶ αὐτῇ κατὰ τοὺς ἔτους τοῦ 1931 καὶ τοῦ Συντάγματος ἐξέφρασε τὴν δυσκρίτησιν τῆς πρὸς τὴν Κοβέρνησιν καὶ συνακτῆρ τοῦτου κατῴρισται ἀνάγκη νὰ ἐρωτηθῆ ἡ Ἀσβ. κατὰ σύμφωνον δὲ ἀπόφασιν τῆς Γερουσίας κρούθη διὰ Δ/τος προσηγορῆς γραμμῆναι ἀπὸ τοῦ καταψηφισθέντος ἀπὸ τῆς Βουλῆς Ἰωάννου Δορυβουλίου εἰς τὴν διαδοσὶν τῆς Βουλῆς. Διατηρηθήσονται νῦν ἐπιλογαί, ἐπειδὴ δὲ ἡ νῦν Βουλὴ ἀπέρριψε νομοσχέδιον ἀπεβληθὲν ἀπὸ τῆς Κοβερνήσεως, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀπευθύνθη πάλιν εἰς τὴν Γερουσίαν ἵνα τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς περὶ διαδόσεως τῆς νῦν Βουλῆς ἐπὶ τῷ λόγῳ ἐπὶ τῇ Κοβερνήσει ἱστορήσῃ τῆς ἐπιτεταμένης τῆς καὶ συνακτῆρ κατῴρισται ἀδύνατος ἡ συναβρασιῶσι. Ἡ Γερουσία ἀπεφάνθη ἀπὸρ τῆς νῦν διαδόσεως καὶ διατηρηθῆσθαι αὐτῇ. Ἐρωτῆται Ἰ. Ἐπίδοται κατὰ τὸ Σύνταγμα ἡ καταψηφισθεῖσα ἀπὸ τῆς Βουλῆς Κοβέρνησις νὰ προσκοιτηθῆ τὸ Δ/μα τῆς πρὸς τὴν διαδόσεως ἡ ἄρα νὰ εἶχε παρατηθῆ κατὰ νομιμῆν ὁλοκλήρως; 2. εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸ Σύνταγμα ἡ δευτέρα διαδοσις τῆς Βουλῆς ἑρ' ὅσος ἔτους ἐγένετο; 3. Ἄν ὁλοκλήρως εἶναι ἡ δευτέρα διαδοσις ἑρ' ὅσος ἔτους ἐγένετο δὲν εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸ Σύνταγμα, ποῖος ἐπὶ τῶν τριῶν συμπαραστάτων ὁργάνων (Πρόεδρος Δημοκρατίας, Γερουσία, Κοβέρνησις) ἀδύνατος νὰ ἔχη κοινὴν εὐθύναν καὶ διαιτεί;

Θέμα εξετάσεων που έθεσε ο Αλέξανδρος Σβώλος στο φροντιστήριο Συνταγματικού Δικαίου του Πανεπιστημίου, 1931-1932
 Αρχαία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας, Αρχείο Αλεξάνδρου Σβώλου

ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ
 ΑΡΙΘ. ΜΗΤΡ. *8 Σεπ 2198*
57
 ΔΕΛΤΙΟΝ ΑΓΝΩΡΙΣΕΩΣ
 ΤΟΥ ΦΟΙΤΗΤΟΥ
 ΤΟΥ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΟΥ
 ΣΧΟΛΕΙΟΥ
Θεόδωρος Βασίλειος Κοζιμητόπουλος
Συμμετέχων στην (Μεταπτυχιακή) Μελέτη

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 Αρ. *64*
94
Νίκου Καζαντζάκη
 Έκτακτη εξέταση επί Δοκτορίας της Νομικής γενικής εν τη Πανεπιστημιακή αίθουσα τη *16 Δεκεμβρίου 1906* ημέρα *Τετάρτη* και ώρα *37 μ.* ώσεων των καθηγμένων αὐτῆς κ.κ.
 1) Δ. Θεοφαντοπούλου, τῆς Ὑπομνημάτων, τῆς Παιδ. Δικαιοσύνης, τῆς Πολ. Οικονομίας, τῆς Εὐρωπαϊκῆς, τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης καὶ προνομιακῆς τῆς Πολ. Δικαιοσύνης,
 Ι. Ἀγγλοπολιτικῆς, τῆς Δικαιοκρατικῆς Δικαιοσύνης,
 Πολυγλώσσας, τῆς Ὑπομνημάτων, τῆς Παιδ. Δικαιοσύνης,
 Στρατιωτικῆς Δικαιοσύνης καὶ βιομηχανικῆς Δικαιοσύνης καὶ προνομιακῆς τῆς Στρατιωτικῆς Δικαιοσύνης,
 Ἀνθρωπολογικῆς, τῆς Δημοσιονομικῆς καὶ Συστατικῆς,
 Ἀραιοπολιτικῆς, τῆς Στρατιωτικῆς Δικαιοσύνης,
 τῆς Ἐκτακτῆς ἐξέτασης ἀποφασισθέντος τοῦ ὑποψηφίου *Νίκου Καζαντζάκη* ἀνεγχεῖται, λαβόντας ὡς ἔχον τὰς τε ἀγχιγράφους καὶ προνομιακὰς ἐξετάσεις αὐτοῦ, ἐξέτακτον κίρισμα τῆς βαθμολογίας, ἀποδόν ἰσὺν τῆς σημειώσεως *ἀρίστα*
 Ο ΚΟΣΜΗΤΩΡ *Κοζιμητόπουλος* ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ

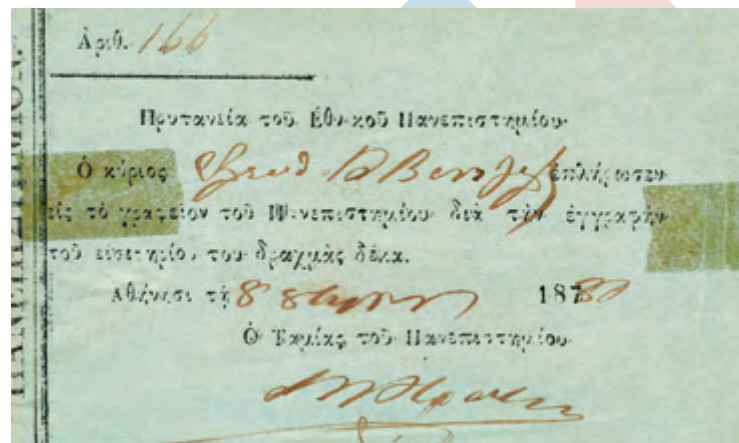

Ταυτότητα φοιτητή του Πανεπιστημίου Αθηνών
 Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ
 Διδακτορικές εξετάσεις του Νίκου Καζαντζάκη,
 16 Δεκεμβρίου 1906
 Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ
 Τελετή υποδοχής πρωτοετών, 1976
 Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ
 Αναγνωστήριο της βιβλιοθήκης
 της Νομικής Σχολής στο Παλιό Χημείο
 Βιβλιοθήκη της Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών

Απόδειξη εγγραφής του φοιτητή Ελευθέριου Βενιζέλου
στη Νομική Σχολή, 1880
Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

Το Πανεπιστήμιο ξεκίνησε τη λειτουργία του με μερικές δεκάδες άντρες φοιτητές. Στις επόμενες δεκαετίες, σταδιακά αυξήθηκαν και έκαναν πιο δυναμική την παρουσία τους. Το 1890 γράφτηκε στη Φιλοσοφική Σχολή, η πρώτη γυναίκα η Ιωάννα Στεφανόπολι για να ακολουθήσουν ακόμη άλλες λίγες τα επόμενα χρόνια. Από τότε έως σήμερα, και ιδιαίτερα από τη δεκαετία του 1960 και μετά, εκατομμύρια φοιτητές και φοιτήτριες πέρασαν από τα αμφιθέατρα του Πανεπιστημίου, κατακτώντας τη δική τους θέση στους δρόμους και τη ζωή της πόλης, στα φοιτητικά στέκια, στις λογοτεχνικές σελίδες. Δεν πρόκειται για έναν ενιαίο πληθυσμό. Κάτω από την κοινή ιδιότητα του φοιτητή και της φοιτήτριας κρύβονται μια σειρά από διαφορετικές ταυτότητες: άντρες και γυναίκες, πρόσωπα από όλη την Ελλάδα, την ομογένεια και το εξωτερικό, από εύπορα αλλά και χαμηλού οικονομικού επιπέδου οικογενειακά περιβάλλοντα, “επώνυμοι” και “ανώνυμοι”. Και παράλληλα, φοιτητές και φοιτήτριες που σπούδασαν σε συγκεκριμένες σχολές, ανήκαν σε διαφορετικές πολιτικές παρατάξεις, σε ποικίλους συλλόγους. Ένας ενεργός πληθυσμός με διαφορετικές ιστορίες, που συνέδεσε, σε όμορφες αλλά και δύσκολες στιγμές, τη ζωή του με τον πανεπιστημιακό θεσμό.

Φωτογραφίες φοιτητών και φοιτητριών
από το βιβλίο Εγγραφών, ακαδημαϊκό έτος 1904-1905
Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ

Στην αρχή για να γραφτεί κανείς στο Πανεπιστήμιο, αρκούσε το απολυτήριο του Γυμνασίου, ενώ η φοίτηση ήταν δωρεάν. Το 1892 επιβλήθηκαν υποχρεωτικά εκπαιδευτικά τέλη στους φοιτητές και το 1922 καθιερώθηκαν οι εισιτήριες εξετάσεις. Το 1963 καθιερώθηκε η δωρεάν παιδεία.

Έν' Αθήναις τῆ 6 Ὀκτωβρίου 1941

ΕΘΝΙΚΟΝ & ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΟΥ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Πρός τήν Σὴν Πρυτανείαν τοῦ Πανεπι-
στημίου Ἀθηνῶν

Ἔχομεν τήν τιμὴν νά γνωρίσωμεν ὑμῖν ὅτι ὑπό τοῦ Πειθαρχικοῦ Συμ-
βουλίου ἐξεδικάσθησαν ἐ ρ ῆ μ η ν ἐν τῆ συνεδρίῳ αὐτοῦ τῆς 4.10.41
αἱ ὑποθέσεις τῶν κάτωθι φοιτητῶν κατηγορουμένων διότι κατὰ διαφόρους
ἐποχάς ἔδρασαν ὑπέρ τῆς διαδόσεως κομμουνιστικῶν ἰδεῶν κλπ.

- 1) Δημητρίου Π. Παναγιωτακῆ, Φιλοσοφικῆς
- 2) Μιλτιάδου Α. Θεοδορίδου, Νομικῆς
- 3) Χαράλαμπος Π. Δαοῦ
- 7) Ἀποστόλου Ν. Χαρέμη, Νομικῆς

Πειθαρχική δίωξη φοιτητῶν κατηγορουμένων «διότι κατὰ διαφόρους ἐποχάς
ἔδρασαν ὑπέρ τῆς διαδόσεως κομμουνιστικῶν ἰδεῶν», 6 Οκτωβρίου 1941
Ιστορικό Αρχεῖο ΕΚΠΑ

Αποβολή του φοιτητῆ της Νομικῆς Σχολῆς Νίκου Μπελογιάννη, 4 Ιουνίου 1937
Ιστορικό Αρχεῖο ΕΚΠΑ

Πρωτοσέλιδο της εφημερίδας Αθήναι αναφορικά με τα Ορεσσειακά, 1903
Βιβλιοθήκη της Βουλῆς των Ελλήνων

Φυλλάδιο συγκέντρωσης υπογραφῶν ὑπέρ του αιτήματος για το «15% για την Παιδεία», 1962
Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνῶν

Στιγμιότυπο ἀπό φοιτητικὴ συγκέντρωση στα Προπύλαια με βασικό σύνθημα «15% για την Παιδεία».
Στο πλακάτ διακρίνεται χαρακτηριστικό σκίτσο του Μποστ, 1962

Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνῶν

Έν' Αθήναις τῆ 4 Ἰουνίου 1937

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΛΟΓΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
Ὁ Πρόεδρος τοῦ Πειθαρχ. Συμβουλίου

Ἀποφ. Προς.
Ἄνεκ.

Πρός τήν Πρυτανείαν τοῦ Παν/μίου
Ἀθηνῶν

Ἔχομεν τήν τιμὴν νά γνωρίσωμεν ὑμῖν ὅτι ὑπό τοῦ Πει-
θαρχικοῦ Συμβουλίου ἐν τῆ συνεδρίῳ αὐτοῦ τῆς 3.6.37 ἐ-
τιμωρήθη ἐ ρ ῆ μ η ν διὰ τῆς κοινῆς τῆς διαρκοῦς ἀπο-
βολῆς ὁ φοιτητῆς τῆς Νομικῆς Σχολῆς

Νικόλαος Γ. Μπελογιάννης

διότι ἐπέδωκε τήν διδασίαν, ἀνάπτυξιν καί ἐφαρμογὴν
ἰδεῶν καί θεωριῶν τενουσῶν εἰς τήν ἀνατροπὴν τοῦ κρα-
τοῦντος ἐν τῆ χώρῃ κοινωνικοῦ καθεστῶτος κλπ. ἐπίδει-
κνύων οὕτω διαγωγὴν ἀπέδουσαν εἰς τήν ἀξιοπρέπειαν τοῦ
φοιτητοῦ.

Μετ' ἐξαιρετικῆς τιμῆς

Ὁ Πρόεδρος

15%

ΕΘΝΙΚΟΝ
ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ
ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΝ
ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ψηφίζω τήν ἀύξησιν τοῦ κονδυ-
λίου διὰ τήν Παιδείαν εἰς 15% ἐ-
πι τοῦ Κρατικοῦ Προϋπολογισμοῦ.

(Υπογραφή)

Ἀποφασισθέν ἐν συνεδίῳ τῆς Συνέλευσης τῆς 21/10/62 ἐπὶ ἀποφασισθέν
ἀπὸς τὸν ἑταίρον Στάλινον Ἄλφρεδον Ἐ. Βενεζιζόπουλον.

Συλλαλητήριο φοιτητών στα Προπύλαια του Πανεπιστημίου για την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, δεκαετία 1950
Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

Το φοιτητικό κίνημα εμφανίστηκε από πολύ νωρίς στους δρόμους της πόλης, διεκδικώντας πανεπιστημιακά και άλλα αιτήματα, και συγκροτώντας μια δυναμική συνιστώσα στο δημόσιο πεδίο. Οι αγώνες των φοιτητών των πρώτων χρόνων του ιδρύματος συνδέθηκαν με τη Μεγάλη Ιδέα και τον αντιοθωνικό αγώνα. Σε αναγνώριση της προσφοράς τους στον τελευταίο, το 1862, μετά την έξωση του Όθωνα, συγκροτήθηκε η Πανεπιστημιακή Φάλαγγα, το πρώτο και μόνο σώμα οπλισμένων φοιτητών. Στο τέλος του 19ου αιώνα οι φοιτητές υπερασπίστηκαν την καθαρεύουσα, διαδηλώνοντας με πάθος ενάντια στη δημοτική και συμμετέχοντας σε δύο από τα πιο γνωστά επεισόδια της πανεπιστημιακής ιστορίας, στα *Ευαγγελικά* (1901) και τα *Ορεστειακά* (1903). Στον Μεσοπόλεμο άρχισε ο φοιτητικός συνδικαλισμός και οι παρατάξεις, όπως τις ξέρουμε σήμερα, αποτέλεσμα και της εμφάνισης των αριστερών ιδεών. Το φοιτητικό σώμα ήταν εφεξής πολύ πιο πολιτικοποιημένο και παράλληλα πολύ πιο κριτικό στο ίδιο το Πανεπιστήμιο. Στην Κατοχή χιλιάδες φοιτητές και φοιτήτριες στρατεύτηκαν με πολλαπλούς τρόπους στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα. Στη μεταπολεμική περίοδο, οι φοιτητές επανεμφανίστηκαν στους δρόμους, με αφορμή το Κυπριακό ζήτημα, ενώ τη δεκαετία του 1960 σφράγισαν με την παρουσία τους, τους αγώνες για την παιδεία και τη δημοκρατία. Η συμβολή τους στην ανατροπή της επτάχρονης δικτατορίας, με κινητοποιήσεις όπως εκείνη της «κατάληψης της Νομικής» τον Φεβρουάριο του 1973, καθόρισε την έντονη παρουσία του φοιτητικού κινήματος στη Μεταπολίτευση.

Φοιτητές στην ταράτσα του Μεγάρου Θεωρητικών Επιστημών κατά τη διάρκεια της «κατάληψης της Νομικής», 21 Φεβρουαρίου 1973
ΕΡΤ Αρχείο

Ο περίβολος των Προπυλαίων στέκεται έως σήμερα, ως ένα από τα πλέον γνωστά σημεία της πρωτεύουσας: χώρος συνάντησης και διαμαρτυρίας, χώρος από όπου εκκινούν οι φοιτητικές κινητοποιήσεις σε εύκολους και δύσκολους καιρούς.

Το Πανεπιστήμιο Αθηνών αποτέλεσε διαχρονικά ένα κέντρο επιστημονικής έρευνας και μελέτης. Εντός του προγράμματος σπουδών του πρωτοεμφανίστηκαν γνωστικά αντικείμενα, επιστημονικά πεδία, καινοτόμες διδακτικές διαδικασίες. Ως θεσμός συντέλεσε καθοριστικά στην περαιτέρω εδραίωση στην κοινωνία των επιστημών και του συνόλου των πρακτικών που μορφοποιήθηκαν κατά τις διαδικασίες καθιέρωσής τους, στη διεύρυνση του χώρου δικαιοδοσίας τους. Στο πλαίσιο του δημιουργήθηκαν νέοι εκπαιδευτικοί θεσμοί λίγο μετά την καθιέρωσή τους σε πανεπιστήμια της Δύσης, όπως είναι τα εργαστήρια και τα σπουδαστήρια. Το Πανεπιστήμιο βρέθηκε και βρίσκεται σε συνεχή διάλογο με την ανώτατη εκπαίδευση στο εξωτερικό, από τις πρώτες αποστολές των καθηγητών του σε διεθνή συνέδρια μέχρι το ευρωπαϊκό πρόγραμμα ανταλλαγής φοιτητών ΕΡΑΣΜΟΣ. Από την άλλη πλευρά, ένα μεγάλο μέρος της δραστηριότητας του ιδρύματος αφορούσε την κάλυψη κοινωνικών αναγκών. Από την Αστυκλινική στον 19ο αιώνα, μέχρι τη σημερινή δραστηριότητα των πανεπιστημιακών νοσοκομείων και τα προγράμματα για τους πρόσφυγες, το Πανεπιστήμιο Αθηνών ανέπτυξε και αναπτύσσει ένα αξιοσημείωτο έργο στον τομέα της πρόνοιας και της περίθαλψης.

Ωρολόγιο Πρόγραμμα Σπουδών του Πανεπιστημίου για το χειμερινό εξάμηνο του πρώτου έτους λειτουργίας του (1837-1838)

Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ

Αναγνωστήριο της βιβλιοθήκης της Νομικής Σχολής στο Παλιό Χημείο Βιβλιοθήκη της Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο καθηγητής Ορυκτολογίας και Πετρολογίας Κ. Κτενάς και, στο βάθος, ο δραστήριος τότε κρατίρας του ηφαιστείου της Καμένης στη Σαντορίνη, 1925 Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

Το Αιγινήτειο Νοσοκομείο

[από: *Τὸ Ἀθήνησι Πανεπιστήμιον: μετὰ παραρτημάτων αὐτοῦ* (Αθήνα 1923)]

Κατάθεση του θεμέλιου λίθου των εργαστηρίων της Ιατρικής Σχολής στο Γουδί από τον πρύτανη του Πανεπιστημίου Αθηνών Γεώργιο Ματθαϊόπουλο, 27 Απριλίου 1927

Εγκληματολογικό Μουσείο Πανεπιστημίου Αθηνών

Επίσκεψη προσφύγων από το κέντρο φιλοξενίας του Σκαρμαμαγκά στην πανεπιστημιακή ανασκαφή στο Πλάσι του Μαραθώνα, Μάιος 2017 Πανεπιστήμιο Αθηνών, Φιλοσοφική Σχολή, Τομέας Αρχαιολογίας - Ιστορίας της Τέχνης, Τμήμα Ιστορίας - Αρχαιολογίας

Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου λειτούργησε το 1838, ένα χρόνο μετά την ίδρυσή του

Το Πανεπιστήμιο συνομιλεί με την ελληνική κοινωνία, και αποτελεί προνομιακό παρατηρητήριο για την κατανόηση της ιστορίας του τόπου.

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

